

Mjölaren fru Carlsson läser nu sin kvarndörr

Fiskebonden Martin Andersson på Björkö får gröpat hos fru Carlsson i Loftahammar för sista gången — härnäst får han gå med skötböden till Västervik

Över den bedårande vackra byn Aleglo i Loftahammar vakar två yaderkvarnar likt skiltvakter. Den ena har vingarna kvar men fungerar inte. Inte som kvarn, vill säga, eftersom den nu är hembygdsmuseum. Den andra kvarnen har mist sina vingar, men den fungerar. Som kvarn. Mjöl och gröpe göres numera, som fröken vet, med elektricitet. Emellertid kommer en vid bondebygd att förlora denna sin sista kvarn vid månadsskiftet. Mjöldammet där inne i dunklet och virrvaret av hjälkar och trummor kommer äntligen att få lägga sig till ro efter att ha virvlat runt i över hundra år. Fru Svea Carlsson tycker att hon bör få vila lite med 69 års rätt. Och det får man lov att förstå.

Fru Svea Carlsson har solglitter i ögonen. Hon har den där sortens charm som kommer sig av att hjärtgodheten pöser över. En annan sak är att hon verkar så ung. Rapp i repliken. Har nära till skrattet. Och när hon springer upp för traporna i kvarnen så tror man inte sina ögon.

För fyra år sedan sällades sig livskamraten till sina fäder. Det var då kvarnen krävde fru Carlssons ork. Det låg förebråelse i kvarnens tystnad. Fru Carlsson summerar sitt och kvarnens liv i få anspråkslösa ord:

— Kvarnen byggdes 1860. 1932, då Adolf och jag kom hit, ersatte vi vingarna med en stor råoljemotor. Det fanns inte elektricitet då. Vi fick bära vatten uppför backen till kylsystemet till motorn. Det var 1932 som folk började få bråttom. Dessförinnan hade man resonerat som så att blåste det inte i dag så blåste det väl i morgon. 1937 hade människorna fått ännu mera bråttom och då byggdes kvarnen om för eldrift. Det blev dyrbart att bygga om hela drivningsapparaturen två gånger...

... Adolf, han var född här i granngården han. Började i den kvarnen som nu är hembygdsmuseum. En dag blåste ena vingen av. De vingar som sitter där nu har kommit till efteråt.

... det har alltid varit mycket att göra vid kvarnen. Bara Bjursund med sina 17 statare gav en del att göra, och ofta stod fororna i lång kö här. Nu läggs lantbruken ner i en takt som är förskräcklig att uppleva. Vilket inte hindrar att det blir besvärligt för de kvarvarande att kvarnen upphör att hålla öppet. Men jag kan inte hjälpa att det blir lite för mycket för mig på gamla dar. Vis-

serligen har jag fått hjälp när det gäller råg- och vetemjölformalningen av en god granne, men gröpen och krossningen har jag fått stå för själv. Och det tar på krafterna vintertid när vinden piper i springorna och det kanske är -25 C både utanför och inne i kvarnen.

... men skriv nu för all del inte någonting om mej och kvarnen. Ni tidningsmän skall skriva om sånt som händer och om personer som utträtt något här i världen. Vartför uppehålla sig vid det gamla, som går, när det är det nya som kommer som innehåller framtiden. Men, oss emellan, erkänn att det är en väldigt fin utsikt här uppe ifrån kvarnen. Ibland när jag har stått här uppe tidiga morgnar och tittat på svanarna i viken och fasanerna, som sprungit mellan vildaplarna i bergskrevorna, så har jag tyckt att ingenting kan vara vackrare. Och jag har känt mig lycklig och tacksam för att jag har kunnat uppfatta det så lokalpatriotiskt...

Sade och svängde en säck åt sidan. **Bris**

Karl August Stålknap

En 80-årig karolinättling i Stora Åby.

Han låg i sin fällbänk och vilade middag, den gamle smeden och snickaren, då några vänner på hans 80-årsdag i söndags kommo för att bjuda på kaffe och sockerkaka. Verkstaden är hans hem, och han lämnar aldrig sina kära verktyg och de enkla, hemmagjorda arbetsmaskinerna. Gumman bor en trappa upp och kommer ned ibland med livets nödtorft. Han behöver ej mycket den gamle; matlusten har tacklat av samtidigt med arbetskraften.

Stålknap — den förste av dem kamperade ihop med Karl XII vid Narva och Pultava — betyder numera ej så mycket för världen eller ens sin närmaste omgivning. Men man behöver ej se sig så mycket om i hans verkstad för att förstå, att han i sin krafts dagar varit en synnerligen dugande man. Ännu för en mycket kort tid sedan tillverkade han ett stort, präktigt och konstrikt lås med en nyckel gjord i ett enda järnstycke. Han förevisar det med berättigad stolthet. I Stora Åby församling, som sett honom födas och aldrig behövt stryka honom ur kyrkboken, finnes här och var i gårdarna mängtet prov på både Stålknapps, hans far och farfars konstskicklighet, bl. a. »Stålknapa-klockan», som överträffar varje annan i precision och hållbarhet enl. vad den gamle har att förtälja. Eljest har han specialiserat sig på förfärdigandet av verktyg, och han kan förevisa besökaren utsökta prov: yxor, hammare, borr av alla möjliga kalibrar, borslängor, tänger, passare krumcirkel, vinklar och allt annat tänkbart i verktygsväg. Som snickare har han försett de kringliggande bygderna med prima laggkärl, byttor och baljor och spann i riklig mängd och av skiftande modeller, skedor, slevar, stora och små och för alla tänkbara ändamål.

80-åringen berättade, att han redan som barn fann stort nöje i förfärdigandet av små vagnar, kärror och andra leksaker. Han har nu återkommit till detta stadium och gläder sig åter som ett barn åt de snurror, han gör och delar ut åt småtingarna, som göra en titt in i verkstaden.

Stålknap, hans livs förflyktet stilla

NI vill ha effektiv reklam
I STORA ÅBY, HANSA LIVS FÖRFLYKTET
FÖR STAD OCH LANDSBYGGD!

Karl Hultén. Inter Borås konstmuseum, fil Hultén, avled på torsda längre tids sjukdom.

Han Stora götlar fil. ka Uppså konst och F en pe. dare St. I holm. 1940 t deltog frivill vinterkriget, fortsatte studier i Uppsala och k nytt under ett par år för St. Lucas-galleriet han befattningen i Bo sörjande är maka, föd samt två minderåriga

Minnesbilden om sågarlaget i Gluffa har givit en del påringningar, och nu är de flesta på bilden som var införd, identifierade.

Osäkert är bara namnet på honom som står med sägen och unicaboken.

De övriga är från vänster Herman Roth, maskinist Harald Sandberg, Oskar Johansson "Oskar i Sestorp", sågare Hazard, bokhållare Karl Engborg (stående) och hans fru Ester, disponent Gustafsson med fru, Carl-Otto Fredriksson "Carl-Johns-Otto" från Öninge, Hjalmar Strid, Axel Strid och den som sitter framför de övriga på högra sidan är Emil Theil.

Bilden är tagen omkring 1916 eller något senare, och det handlar alltså om ett sågarelag tillhörande Ödeshögs Snickerifabrik, den s. k. "Bäckafabriken".

Om den kan man läsa i den förträffliga boken av Arne Fornö, som Stora Åby Sparbank gav ut 1952, att fabriken startades 1905 av fabrikör A. L. Bäck från Fagerhult.

Han tillverkade likkistor, inredningar till byggnader som fönster, dörrar och trappor, men utvecklade även en betydande handel med skog.

Och han hade alltså flyttbara sågar ute i skogarna. Vid 1:a världskrigets utbrott lämnade fabrikören detta jordiska och 1916 bildades AB Ödeshögs Snickerifabrik av disponent Albert Gustafsson, Sättra och Josef Odin, Smålandsstenar.

Men företaget råkade i betal-